

Spor Turizmi Kapsamında Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi

Emrah Barkın¹

Özet

Bilindiği üzere spor etkinlikleri ve aktif spor katılımı, destinasyonların ekonomik gelişimine katkı sağlayan, sosyal etkileşimi güçlendiren ve kültürel değerlerin görünürlüğüne artıran önemli turizm faaliyetleri arasında yer almaktadır. Bununla birlikte spor turizminin sürdürülebilir biçimde gelişebilmesi için çevresel kaynakların korunması, yerel toplulukların karar alma süreçlerine katılımının sağlanması ve spor etkinliklerinden elde edilen kazanımların uzun vadeli destinasyon planlamalarına entegre edilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilir spor turizmi destinasyonlarının yönetimi; çevresel sorumluluk, ekonomik verimlilik ve toplumsal katılım ilkeleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bu süreçte dögüsel ekonomi yaklaşımının benimsenmesi, akıllı destinasyon teknolojilerinin kullanımı, çok paydaşlı yönetim mekanizmalarının geliştirilmesi ve sürdürülebilirlik performansının düzenli olarak izlenmesi önemli bir rol oynamaktadır.

Mevcut bölüm kapsamında sonuç olarak; spor turizmi kapsamında sürdürülebilir destinasyon yönetimi, turizm faaliyetlerinin ekonomik getirilerini artırırken çevresel kaynakların korunmasını ve toplumsal faydanın gözetilmesini gerektiren bütüncül bir yaklaşımı ortaya koyduğu ifade edilebilir.

Spor Turizmi Kavramı ve Kapsamı

Spor turizmi kavramı temelde, spor ve turizm alanlarının kesişiminde yer alan disiplinler arası bir araştırma alanını ifade etmektedir. Turizm hareketliliğinin çeşitlenmesi ve spor etkinliklerinin küresel ölçekte artış göstermesi, spor turizminin akademik literatürde giderek daha fazla ele alınmasına yol açmıştır. Spor turizmi, genel olarak bireylerin spor etkinliklerine katılmak veya bu etkinlikleri izlemek amacıyla yaşadıkları yerden farklı bir destinasyona seyahat etmeleri ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda spor turizmi, rekreasyonel

1 0000-0003-1519-925, emrahbrkn@hotmail.com

faaliyetler, profesyonel spor organizasyonları ve sportif deneyimlere dayalı seyahat davranışlarını kapsayan bir turizm türü olarak değerlendirilmektedir (Gibson, 1998; Hinch ve Higham, 2001). Turizm, ülkelerin ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşam tarzlarını olumlu yönde etkilemektedir (Bulut ve diğerleri, 2021). Duman ve diğerleri (2021) tarafından, turizm alanında meydana gelen değişimler, küresel düzeyde turizm kazançlarını da olumlu yönde etkileyerek kişi başına düşen milli gelirin de artış göstermesine imkân tanıdığı ifade edilmektedir.

Spor turizmi literatüründe yapılan tanımlar incelendiğinde, kavramın temelinde spor faaliyetleri ile seyahat davranışının bütünleştiği görülmüştür. Bu doğrultuda spor turizmi, bireylerin aktif katılımcı veya izleyici olarak spor faaliyetleri ile ilişki kurmak amacıyla alışılmış yaşam çevrelerinin dışına gerçekleştirdikleri seyahatler olarak tanımlanmaktadır (Gibson, 1998). Benzer biçimde bir başka araştırmacılara göre spor turizmi, spor etkinliklerine katılım ya da spor organizasyonlarını izleme amacıyla yapılan turistik hareketlilik biçimi olarak ifade edilmektedir (Green ve Chalip, 1998). Araştırmacılara tarafından yapılan tüm bu tanımlamalardan hareketle, spor turizminin hem katılım temelli hem de izleyici temelli deneyimleri kapsadığı ifade edilebilir. Spor turizmi, küresel turizm endüstrisi içerisinde hızla büyüyen bir alan olduğu ifade edilebilir. Spor turizmi kapsamında birçok spor organizasyonu düzenlenmekte ve bu organizasyonlara çeşitli ülkeler ve bölgelerden katılımcılar gelmektedir (Duman ve diğerleri, 2021b).

Spor turizmi faaliyetleri spor organizasyonları, rekreasyonel spor etkinlikleri ve spor temalı ziyaretler gibi farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda literatürde spor turizmi üç temel kategori altında ele alınabilir. İlk kategori aktif spor turizmi olarak ifade edilmekte olup bireylerin kayak, golf, dalış, rafting veya maraton gibi spor etkinliklerine doğrudan katılım amacıyla seyahat etmelerini içerirken, İkinci kategori spor etkinliği turizmi olarak tanımlanmakta ve olimpiyat oyunları, dünya kupası organizasyonları veya uluslararası turnuvalar gibi büyük ölçekli spor organizasyonlarını izlemek amacıyla gerçekleştirilen seyahatleri kapsamaktadır. Son ve üçüncü kategori ise nostaljik spor turizmi olarak adlandırılmakta ve spor müzeleri, tarihi stadyumlar veya sporcularla ilişkili mekânlara yapılan ziyaretleri içermektedir (Gibson, 1998; Hinch ve Higham, 2001; Weed ve Bull, 2012). Bu sınıflandırma spor turizmi faaliyetlerinin kapsamının oldukça geniş olduğunu ortaya koymaktadır.

Spor organizasyonları ve rekreasyonel spor faaliyetleri destinasyonların turistik çekiciliğini artırmakta ve önemli ekonomik katkılar sağlamaktadır. Uluslararası spor organizasyonları büyük ölçekte turist hareketliliği oluşturmakta, destinasyonların tanıtımına katkı sağlamakta ve altyapı yatırımlarının gelişmesini

teşvik etmektedir. Bu durum spor turizmini destinasyon gelişimi ve turizm politikaları açısından stratejik bir unsur hâline getirmektedir (Higham ve Hinch, 2010). Ayrıca spor turizmi etkinlikleri yerel ekonomilerde gelir artışı, istihdam olanaklarının genişlemesi ve destinasyon markalaşması gibi etkiler de oluşturmaktadır (Çetin, 2023).

Spor turizminin kapsamı, spor etkinliklerinin türüne ve katılımcıların motivasyonlarına bağlı olarak farklı boyutlarda değerlendirilmektedir. Bazı turistler seyahatlerini doğrudan spor etkinliklerine katılım amacıyla planlarken, bazıları turistik seyahat sırasında rekreasyonel spor faaliyetlerine yönelmektedirler. Bu durum spor turizmi ile rekreasyonel turizm, macera turizmi ve etkinlik turizmi arasında güçlü bir ilişki bulunduğuna işaret etmektedir. Öte yandan spor turizmi, kültürel etkileşimi destekleyen bir faaliyet alanı olarak değerlendirilebilir. Spor organizasyonları farklı kültürlerden bireylerin bir araya gelmesine olanak tanımakta ve destinasyonların uluslararası görünürlüğünü artırmaktadır (Kunwar, 2013).

Sürdürülebilir Turizm ve Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi

Sürdürülebilir turizm kavramı, Brundtland Raporu'nda (1987) ortaya konan “bugünkü nesillerin gereksinimlerini, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılama kapasitesini tehlikeye atmaksızın karşılayan kalkınma” ilkesine dayanmaktadır. Bu ilke, turizm alanına uyarlandığında ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları kapsayan bütünlük bir anlayışı ifade etmektedir (UNWTO, 2005).

Hunter (1997), sürdürülebilir turizmi tek boyutlu bir çevresel koruma meselesi olarak ele almanın yetersizliğini ortaya koyarak “adaptif paradigma” yaklaşımını geliştirmiştir. Bu yaklaşıma göre sürdürülebilirlik, destinasyonun taşıma kapasitesine, ekonomik bağımlılık düzeyine ve yerel toplulukların önceliklerine göre farklı biçimler alabilmektedir. Dolayısıyla evrensel geçerlilik iddiasındaki tek tip reçeteler yerine bağlama duyarlı ve esnek stratejilerin benimsenmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilir destinasyon yönetimi, turizm destinasyonlarının uzun vadeli çekiciliğini ve rekabet gücünü koruyabilmesi amacıyla paydaşların, kaynakların ve süreçlerin koordineli biçimde yönetilmesini kapsayan bir yönetim anlayışını ifade etmektedir (Ritchie ve Crouch, 2003). Bu anlayış; destinasyon planlama, ürün geliştirme, pazarlama, altyapı yönetimi ve çevresel düzenleme süreçlerini bir arada ele almaktadır.

Bramwell ve Lane (2011), sürdürülebilir destinasyon yönetiminde yönetişim boyutunun kritik önemine dikkat çekmiştir. Yönetişim, yalnızca kamu otoritelerinin değil, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve yerel

halkın da karar alma süreçlerine dahil edilmesini içermekte; bu çok aktörlü yapı, destinasyonun sosyal kabulünü artırmakta ve uygulama kapasitesini güçlendirmektedir.

Avrupa Turizm Komisyonu'nun sürdürülebilir destinasyon göstergeleri çerçevesi (European Tourism Indicator System – ETIS), destinasyonların sürdürülebilirlik performansını dört temel boyut üzerinden ölçmektedir.

1. Destinasyon yönetimi,
2. Ekonomik değer,
3. Sosyal ve kültürel etki
4. Çevresel etki. Bu çerçeve, politika yapıcılara döngüsel izleme ve iyileştirme için somut göstergeler sunmakta; spor turizmi destinasyonlarına da doğrudan uygulanabilir nitelik taşımaktadır (European Commission, 2016).

Taşıma kapasitesi kavramı, sürdürülebilir destinasyon yönetiminin temel araçlarından birini oluşturmaktadır. Garrigós-Simón ve diğerleri, (2004), taşıma kapasitesinin yalnızca fiziksel eşiklerle sınırlandırılmayacağını; psikolojik, sosyal ve ekolojik kapasitelerin de hesaba katılması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Özellikle spor turizmi etkinlikleri, kısa süreli yoğun katılım dalgaları nedeniyle fiziksel taşıma kapasitelerini aşabilmekte ve destinasyon üzerinde telafi edilmesi güç baskılar oluşturabilmektedir.

Spor Turizmi ve Sürdürülebilirlik İlişkisi

Spor turizmi ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişki ile ilgili alan yazın incelendiğinde bu konunun hem olumlu hem de olumsuz boyutlarıyla tartışıldığı görülmüştür. Bu ilişkinin ikili niteliği temelde, spor etkinliklerinin destinasyona ekonomik ve sosyal fırsatlar sunarken öte yandan çevresel ve toplumsal baskılar yaratabileceği gerçeğinden kaynaklanmaktadır.

Ekonomik sürdürülebilirlik açısından değerlendirildiğinde spor etkinliklerinin yerel ekonomiye sunduğu doğrudan katkılar; konaklama, yiyecek-içecek, ulaşım ve perakende satış harcamaları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Gratton ve Preuss (2013) tarafından yapılan bir araştırmada; büyük ölçekli spor etkinliklerinin ülkelerin marka değerini artırdığını ve uzun vadeli turizm talebini olumlu yönde etkilediğini tespit edilmiştir. Bununla birlikte araştırmacılar, etkinlik sonrası dönemde yaşanan “post-event slump” olgusuna, yani etkinlik süresindeki yoğun talep sonrasında turizm faaliyetlerinin belirgin biçimde düşmesine de dikkat çekmişlerdir.

Çevresel sürdürülebilirlik bağlamında, spor turizmi faaliyetleri birden fazla düzeyde baskı oluşturmaktadır. Millward (2017), büyük spor

organizasyonlarının karbon ayak izini analiz ettiği çalışmada seyahat kaynaklı emisyonların toplam çevresel etkinin en büyük payını aldığını ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra stadyum inşaatları ve spor tesislerinin işletilmesi, arazi kullanımı, su tüketimi ve atık yönetimi açısından da ciddi çevresel maliyetler doğurmaktadır.

Bilindiği üzere doğa temelli spor faaliyetleri, çevresel sürdürülebilirlik açısından özel bir gerilim alanı oluşturmaktadır. Şelale, dağ ve kıyı gibi hassas ekosistemlerde icra edilen dalış, tırmanma ve surf gibi aktiviteler, bu alanların korunmasını hem motive etmekte hem de tehdit etmektedir. Buckley (2009), bu çelişkiyi “spor turizmi paradoksu” olarak nitelendirmiş; doğa temelli spor turistlerinin çevre bilinci yüksek bireyler olduğunu ancak kalabalık gruplar halinde hareket ettiklerinde ekolojik tahribatın kaçınılmaz hale gelebildiğini vurgulamıştır.

Sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik boyutunda ise spor turizminin yerel kimlik, toplumsal uyum ve kültürel özgünlük üzerindeki etkileri ön plana çıkmaktadır. Büyük spor etkinlikleri, yerel halkın şehir merkezlerinden zorla taşınması (displacement), konut fiyatlarının yükselmesi ve mülkiyet haklarının ihlali gibi sosyal sorunlara yol açabilmektedir (Lenskyj, 2008). FIFA Dünya Kupası ve Olimpiyat Oyunları gibi mega etkinliklerin ev sahibi şehirlerde tetiklediği soylulaştırma süreci, bu konudaki en belgelenmiş örüntülerden birini oluşturmaktadır.

Öte yandan spor turizmi, topluluk kimliğini pekiştirme ve kolektif gurur duygusu oluşturma potansiyeline de sahiptir. Higham ve Hinch (2018), yerel sporcu yetiştirme, gönüllülük programları ve toplum katılımlı etkinlik planlaması gibi uygulamaların spor turizmini yerel topluluk için bir kalkınma aracına dönüştürebileceğini ifade etmişlerdir. Bu dönüşüm, ancak sürdürülebilirlik odaklı bir destinasyon yönetim anlayışıyla mümkün kılınabilmektedir.

Spor Turizmi Destinasyonlarının Yönetimi

Spor turizmi destinasyonlarının yönetimi, destinasyon yönetim organizasyonları (DMO), yerel yönetimler, spor federasyonları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları gibi çok sayıda paydaşın eş güdümlü eylemini gerektiren süreci içermektedir.

Pike (2007), destinasyon yönetiminin temel işlevlerini; araştırma ve planlama, ürün geliştirme, pazarlama ve tanıtım, ziyaretçi yönetimi ile paydaş koordinasyonu olarak sınıflandırmıştır. Spor turizmi bağlamında bu işlevlerin her biri, spora özgü dinamiklerle biçimlenmektedir. Etkinlik takvimi planlama, stadyum ve antrenman alanı altyapısının geliştirilmesi ve spor markasının

destinasyon markasıyla bütünleştirilmesi bu işlevlerin somut yansımalarına işaret etmektedir.

Spor turizmi destinasyonlarının yönetiminde kritik bir kavram olan “spor destinasyonu imajı”, ziyaretçi tercihlerini doğrudan etkileyen bilişsel ve duygusal algılar bütünüdür. Funk ve Bruun (2007), spor katılımının destinasyon imajı üzerindeki olumlu etkisini ampirik olarak göstermiş; aktif spor katılımcılarının destinasyona daha yüksek düzeyde bağlılık geliştirdiğini ortaya koymuştur. Bu bağlılık, tekrar ziyaret niyetini artırmakta ve destinasyona uzun vadeli ekonomik katkı sağlamaktadır.

Destinasyon yaşam döngüsü modeli (Butler, 1980), spor turizmi destinasyonları için de işlevsel bir analitik çerçeve sunmaktadır. Keşif, katılım, gelişme, pekişme, durgunluk ve gerileme ya da yenilenme aşamalarından oluşan bu model; spor destinasyonlarının hangi aşamada olduklarını tespit etmeye ve buna uygun stratejik müdahaleleri belirlemeye yardımcı olmaktadır. Rejuvenasyon aşamasında sürdürülebilirlik odaklı yenilenme stratejileri, destinasyonun rekabet gücünü yeniden kazanmasına zemin hazırlamaktadır.

Etkinlik mirası yönetimi, spor turizmi destinasyonu yönetiminin güncelliğini koruyan tartışma konularından birini oluşturmaktadır. Preuss (2007), olimpiyat mirasını maddi ve maddi olmayan bileşenler olarak ikiye ayırmıştır. Maddi miras; tesisler, konut projeleri ve ulaşım altyapısı gibi fiziksel varlıkları kapsarken maddi olmayan miras ise organizasyon deneyimi, gönüllülük kültürü, uluslararası tanınırlık ve sosyal uyum gibi soyut çıktılarını ifade etmektedir. Her iki miras türünün de uzun vadede sürdürülebilir kılınması, planlı bir destinasyon yönetim stratejisi gerektirmektedir.

Sürdürülebilir Spor Turizmi İçin Stratejik Yaklaşımlar

Sürdürülebilir spor turizmi yönetimi için alan yazınında birbirleriyle bütünleşik çeşitli stratejik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar; çevresel yönetim sistemleri, akıllı destinasyon modelleri, döngüsel ekonomi uygulamaları, paydaş katılımı mekanizmaları ve yeşil spor etkinliği standartlarını kapsamaktadır.

1. Çevresel Yönetim Sistemleri ve Yeşil Sertifikasyon

ISO 14001 ve EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) gibi uluslararası çevre yönetim standartları, spor turizmi altyapısının işletilmesinde giderek daha yaygın biçimde uygulanmaktadır. Jones (2008) tarafından yapılan bir araştırmada; çevre yönetim sistemlerini benimseyen spor tesislerinin enerji tüketimi ve atık üretimi açısından anlamlı iyileşmeler kaydettiğini ortaya tespit edilmiştir. Bu kapsamda yeşil sertifikasyon programları, destinasyonların

çevresel performansını hem iç denetim hem de ziyaretçi algısı bakımından katkılar sunduğu ifade edilebilir.

2. Akıllı Destinasyon Modelleri

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin destinasyon yönetimiyle entegrasyonunu ifade eden “akıllı destinasyon” yaklaşımı, spor turizmi yönetiminde de uygulanmaya başlanmıştır. Gretzel ve diğerleri (2015)’ne göre, akıllı destinasyon modeli; veri tabanlı karar alma, gerçek zamanlı ziyaretçi yönetimi, akıllı altyapı ve sürdürülebilirlik izleme bileşenlerinden oluşan bütünlüklü bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Akıllı destinasyon modelleri, büyük veri analitiği aracılığıyla ziyaretçi hareketliliğinin izlenmesi, aşırı kalabalık sorununu önlemek için etkin bir araç sunduğu ifade edilebilir.

3. Döngüsel Ekonomi Uygulamaları

Döngüsel ekonomi ilkeleri, spor turizmi etkinliklerinin çevresel etkisini azaltmak için giderek daha fazla benimsenmektedir. Waste reduction, reuse ve recycling stratejilerinden oluşan bu yaklaşım; stadyum inşaatından etkinlik organizasyonuna, konaklama sektöründen ulaşıma kadar geniş bir uygulama alanı bulmaktadır. Müller ve diğerleri (2020), sürdürülebilir olimpiyat organizasyonu modeli önerilerinde döngüsel ekonomi ilkelerinin merkezi bir rol üstlenmesi gerektiğini savunmuşlardır.

4. Paydaş Katılımı ve Toplum Temelli Yönetim

Sürdürülebilir spor turizmi yönetiminin toplumsal meşruiyet kazanması, yerel halkın ve diğer paydaşların planlama ve karar alma süreçlerine gerçek anlamda dahil edilmesini gerektirmektedir. Bramwell (2011), çok paydaşlı katılım süreçlerinin yalnızca sosyal kabulü artırmakla kalmayıp aynı zamanda yönetim kararlarının kalitesini de yükselttiğini vurgulamıştır. Toplum temelli turizm yaklaşımları, özellikle küçük ölçekli ve doğa temelli spor turizmi destinasyonlarında sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada belirleyici bir işlev üstlendiği ifade edilebilir.

5. Stratejik Marka Yönetimi ve Sürdürülebilirlik İletişimi

Destinasyon markasının sürdürülebilirlik değerleriyle ilişkilendirilmesi, uzun vadeli rekabet gücünün temel bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. Morgan ve diğerleri, (2011), destinasyon markalamasının özgün ve tutarlı bir kimlik üzerine kurulması gerektiğini öne sürmüşler ve sürdürülebilirlik taahhütlerini temel marka vaadi olarak konumlandıran destinasyonların bilinçli tüketici kesimlerine yönelik çekiciliğini artırdığını ifade etmişlerdir. Bu çerçevede

destinasyonların sürdürülebilirlik performansını şeffaf biçimde kamuoyuyla paylaşması, güvenilirlik açısından hayati önem taşıdığı ifade edilebilir.

Spor Turizmi Kapsamında Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi

Spor turizminin sürdürülebilir destinasyon yönetimi perspektifinden ele alınması, bu iki alanın kesişiminde ortaya çıkan özgün dinamiklerin anlaşılmasını zorunlu hale getirmektedir. Spor etkinlikleri, destinasyon üzerinde yoğun ancak dönemsel baskılar oluştururken; aktif spor turizmi, daha uzun süreli ancak daha düşük yoğunluklu etkiler yaratmaktadır.

Hall (1992), büyük spor etkinliklerinin ev sahipliği kararının gerçek bir sürdürülebilirlik analizi yerine sıklıkla siyasi hesaplamalar ve imaj kaygıları tarafından yönlendirildiğini vurgulamıştır. Bu tespit, onlarca yıl sonra da geçerliliğini korumakta; pek çok ev sahibi şehrin olimpiyat ve dünya şampiyonası sonrasında atıl kalan tesislerle baş başa kaldığı ifade edilebilir. Sürdürülebilir destinasyon yönetimi perspektifinden bakıldığında, etkinlik ev sahipliği kararının uzun vadeli kentsel planlama hedefleriyle bütünleştirilmesi kaçınılmaz bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Spor turizmi destinasyonlarında sürdürülebilirlik endekslerinin oluşturulması ve düzenli izleme mekanizmalarının kurulması, yönetim etkinliği açısından temel bir gereklilik oluşturmaktadır. Ritchie ve Crouch'un (2003) rekabetçi destinasyon modeli, sürdürülebilirlik ile rekabet gücünü birbirinden bağımsız hedefler olarak değil, birbirini besleyen bütünleşik unsurlar olarak konumlandırmaktadır.

Küresel iklim değişikliği, spor turizmi destinasyonları için ek bir sürdürülebilirlik sorunu olarak belirginleşmektedir. Scott ve diğerleri (2023) tarafından iklim değişikliğinin kış spor destinasyonları üzerindeki etkilerini incelediği bir araştırmada, kâr güvencesinin giderek azalmasının kayak turizmini derinden tehdit ettiği tespit edilmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan çalışmada elde edilen bu bulgu, iklim uyum stratejilerinin spor turizmi destinasyonu yönetim planlarının ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılık da sürdürülebilir spor turizmi yönetiminin güncel bir boyutu olarak öne çıkmaktadır. Kadın sporuna yönelik etkinliklerin artması, engelli sporculara yönelik parasport organizasyonlarının yaygınlaşması ve kültürel çeşitliliğe duyarlı destinasyon tasarımı, sürdürülebilirliğin sosyal boyutunu somutlaştıran uygulamalar arasında yer almaktadır. Bu uygulamalar, spor turizminin kapsayıcı büyüme hedefleriyle örtüşmesine katkıda bulunmaktadır (Walters, 2011).

Bölgelerarası iş birliği ve küme bazlı yaklaşımlar da sürdürülebilir spor turizmi yönetiminde stratejik bir anlam taşımaktadır. Tek bir destinasyonun spor turizmi talebini tek başına karşılayabileceğini öngören yönetim anlayışı yerini, birbirleriyle tamamlayıcı destinasyonların güç ve kaynakları birleştirdiği bölgesel iş birliği modellerine bırakmaktadır. Bu model, hem ölçek ekonomileri yaratmakta hem de ziyaretçi akışını farklı alanlara dağıtarak olası aşırı kalabalık sorununu hafifletmektedir (D'Angella ve Go, 2009).

SONUÇ

Spor etkinlikleri ve aktif spor katılımı, destinasyonlara ekonomik, sosyal ve kültürel katkılar sağlama potansiyeliyle önemli bir kalkınma aracı işlevi görmektedir. Ancak bu potansiyelin gerçekleşebilmesi; çevresel bütünlüğün korunmasını, yerel halkın planlama süreçlerine dahil edilmesini, etkinlik mirasının uzun vadeli planlamaya entegre edilmesini ve iklim değişikliğine uyum stratejilerinin benimsenmesini gerektirmektedir.

Sürdürülebilir spor turizmi destinasyonu yönetiminin etkinliği; döngüsel ekonomi ilkelerinin benimsenmesi, akıllı destinasyon teknolojilerinin kullanımı, çok paydaşlı yönetim yapılarının kurulması ve sürdürülebilirlik performansının şeffaf biçimde raporlanmasıyla yakından ilişkilidir. Bu unsurların bir bütün olarak hayata geçirilmesi, spor turizminin hem rekabetçi hem de sorumlu bir turizm biçimi olarak gelişmesinin önündeki engelleri kaldırmaktadır.

Gelecek araştırmalar açısından; sürdürülebilirlik göstergelerinin farklı destinasyon tipleri için uyarlanması, küçük ölçekli spor etkinliklerinin büyük ölçekli organizasyonlarla karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve teknoloji tabanlı izleme sistemlerinin destinasyon yönetim süreçlerine entegrasyonu öncelikli araştırma gündemleri olarak öne çıkmaktadır. Bu alanlarda yapılacak çalışmalar, hem alanyazına özgün katkılar sunacak hem de uygulamaya dönük politika önerilerinin geliştirilmesine zemin hazırlayacaktır.

Kaynakça

- Bramwell, B. (2011). Governance, the state and sustainable tourism: A political economy approach. *Journal of sustainable tourism*, 19(4-5), 459-477.
- Bramwell, B. ve Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of sustainable tourism*, 19(4-5), 411-421.
- Buckley, R. (2009). *Ecotourism: Principles and practices*. CABI.
- Bulut, Ç., Duman, S., Şahin, H. M., Duman, G. ve Uluç, E. A. (2021). Spor turizmde inovasyonel yaklaşımlar: E-spor. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 396-412.
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourism area cycle of evolution: Implications for the management of resources. *Canadian Geographer*, 24, 5-12
- Çetin, A. (2023). Spor Turizmi ve spor etkinlikleri üzerine bir derleme. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 49-58.
- D'Angella, F. ve Go, F. M. (2009). Tale of two cities' collaborative tourism marketing: Towards a theory of destination stakeholder assessment. *Tourism Management*, 30(3), 429-440.
- Duman, G., Duman, S., Şahin, H. M., Uluç, E. A. ve Bulut, Ç. (2021b). Spor turizmi ve gönüllülük. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 384-395.
- Duman, S., Şahin, H. M., Uluç, E. A. ve Bulut, Ç. (2021a). Spor turizminin Türkiye açısından ekonomik boyutu. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 367-383.
- European Commission. (2016). The European tourism indicator system: ETIS toolkit for sustainable destination management. Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/21749> adresinden alınmıştır.
- Funk, D. C., & Bruun, T. J. (2007). The role of socio-psychological and culture-education motives in marketing international sport tourism: A cross-cultural perspective. *Tourism management*, 28(3), 806-819.
- Gibson, H. J. (1998). Sport tourism: a critical analysis of research. *Sport management review*, 1(1), 45-76.
- Gratton, C. ve Preuss, H. (2013). Maximizing Olympic impacts by building up legacies. In *Olympic legacies: Intended and unintended* (pp. 39-55). Routledge.
- Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z. ve Koo, C. (2015). Smart tourism: foundations and developments. *Electronic markets*, 25(3), 179-188.
- Hall, C. M. (1992). *Hallmark tourist events: impacts, management and planning* (p. 215pp).
- Higham, J., & Hinch, T. (2010). *Sport and tourism*. Routledge.
- Higham, J., & Hinch, T. (2018). *Sport tourism development* (Vol. 84). Channel view publications.

- Hinch, T. D., & Higham, J. E. (2001). Sport tourism: A framework for research. *International journal of tourism research*, 3(1), 45-58.
- Hunter, C. (1997). Sustainable tourism as an adaptive paradigm. *Annals of tourism research*, 24(4), 850-867.
- Jones, C. (2008). Assessing the impact of a major sporting event: The role of environmental accounting. *Tourism Economics*, 14(2), 343-360.
- Kunwar, R. R. (2013). Sport Tourism: Understanding the concept, recognizing the value. *The Gaze: Journal of Tourism and Hospitality*, 5, 13-42.
- Lenskyj, H. J. (2008). *Olympic industry resistance: Challenging Olympic power and propaganda*. State University of New York Press.
- Morgan, N., Pritchard, A. ve Pride, R. (2011). Destination brands: Managing place reputation (3rd ed.). Butterworth-Heinemann.
- Müller, M., Wolfe, S. D., Gaffney, C., Gogishvili, D., Hug, M., & Leick, A. (2021). An evaluation of the sustainability of the Olympic Games. *Nature sustainability*, 4(4), 340-348.
- Pike, S. (2007). *Destination marketing organisations*. Routledge.
- Preuss, H. (2007). The conceptualisation and measurement of mega sport event legacies. *Journal of sport & tourism*, 12(3-4), 207-228.
- Ritchie, J. B., & Crouch, G. I. (2003). *The competitive destination: A sustainable tourism perspective*. Cabi.
- Scott, D., Knowles, N. L., Ma, S., Ruddy, M. ve Steiger, R. (2023). Climate change and the future of the Olympic Winter Games: Athlete and coach perspectives. *Current Issues in Tourism*, 26(3), 480-495.
- Simón, F. J. G., Narangajavana, Y., & Marques, D. P. (2004). Carrying capacity in the tourism industry: a case study of Hengistbury Head. *Tourism management*, 25(2), 275-283.
- UNWTO. (2005). Making tourism more sustainable: A guide for policy makers. World Tourism Organization. <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284408214> adresinden alınmıştır.
- Walters, G. (2011). The implementation of a stakeholder management strategy during stadium development: a case study of Arsenal Football Club and the Emirates Stadium. *Managing Leisure*, 16(1), 49-64.
- Weed, M. ve Bull, C. (2012). *Sports tourism: Participants, policy and providers*. Routledge.
- World Commission on Environment and Development. (1987). Our common future. Oxford University Press. <https://digitallibrary.un.org/record/139811> Adresinden alınmıştır.

